

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
VI., Gróf Zichy Jenő ucca 43.
Telefon: Aut. 271—35.

Előfizetési ára: Egész évre 20 P.
Piramis papíron 30 P.
Postatakpt. csekksz. sz. 16760

A sajtó szereplése a választásnál

Irta: Dr. Kenéz-Kurländer Ede

A felekezeti sajtó tömören és egyöntetűen a választási küzdelmek folyamán a hitközségi párt mellé állott és ezért nem egyszer támadták az ellenzéki ülésekben. A sajtó jó előre mindent meggondolt és mindent megfontolt, mie'őtt e fontos kérdésben határozott. Akkoriban még *Klár Zoltán* sem állott az ellenzék sorai között és megállapította, hogy az ellenzék vezetői között senki nincsen, aki érdemes multtal bír a felekezeti életben. A Szombatot különösen támadták, szemére hányták, hogy szakított multjával és szókimondó kritikai jellegével. Ezzel szemben kénytelen vagyok megállapítani, hogy ha a Szombat a hitközség és az intézmények bizonyos eljárásait kritikával is kíséri, ez nem azt jelenti, hogy hajlandó segédkezet nyújtani ahhoz, hogy a vezetés aránylag ismeretlen kezekbe kerüljön. Nyiltan kimondom, hogy a képviselőtestület összeállítása sem a multban, sem a jelenben nem elégít ki engem, de ezzel szemben az is bizonyos, hogy a mai előljáróságot kevés kivétellel nem volnék hajlandó cserélni. Sem én, sem más komolyan gondolkodó hittestvér nem óhajtja nélkülözni *Glückstahl Samu* lucidus eszét, puritán jellemét, politikai iskolázottságát és a közéletben szerzett óriási tekintélyét, melyet minden alkalommal a felekezet érdekében sorompóba állít. Senki nem akarja nélkülözni a mindenki által szeretve tisztelt *Hajdu Mar-*

cel munkásságát, akinek providenciális elhivatottsága a szer-tartásügyek élén nélkülözhetetlen és pótolhatatlan. Hasonlóképp *Grauer Vilmos* tiszteletreméltó egyénisége nagyban emeli az előliáróság tekintélyét. Megkérdeztem egyszer az ellenzék egyik vezérértől, hogy kit tudnának állítani *Kecskeméti Adolf* helyére, és ez alkalommal is kérdelem, hogy övőzelem esetén, kivel tudnák pótolni *Zahler Emil* és az ő lelkes munkatársa *Molnár Gyula* kivételes ügybuzgalmát a szerénvügy terén. *Vértes Emil* komoly egyéniségét, nagy tehetségét és kivételes munkabírást mindannyian bámuljuk és tiszteljük. A hitköz-ség nagy koncepciójú pénzügyminisztere. *Nagy Andornak* bájos egyénisége és ki nem apadó humora mindenkit lebilincsel, aki vele érintkezik. A régi nagy rasekolok serinces utóda, ama kevesek közé tartozik, akinek nagy közéleti iskolázottságától mindenkori szívesen tanulunk. Ezeket az urakat nem akarjuk és nem tudjuk nélkülözni s ezeket nem is vagyunk hajlandók másokkal kicserélni. E túl hosszú miseberachot megszakítom azzal, hogy van az előliáró urak között néhány, akiknek távo-zása vagy kicserélése nem okozna semmiféle nagyobb emociót és aki miatt senki nem hullajtana könnyeket. Így például *Wilhelm Adolfról* még a csacsanerek sem fogják állítani, hogy távozása ürt hagyja maga után. Egyáltalán nem is tudom megérteni, milyen jogcímen került a terézvárosi ügyvéd úr az előliárók közé. A nagy tömegek, akik alig ismerik a Sip-utcai mentalitást, joggal kérdik a Bibliával: Hogy kerül Soul a proféták közé?

A fenti felsorolással csupán azt céloztam, hogy rávilá-gítsak az ellenzéki eredmény komoly jelentőségére. Az összes Baldowerek a kormányvárt élén állottak. Gyűléseiken felszó-láltak *Sándor Pál*, *Székelv Ferenc*, *Gál Jenő*; *Stern Samu* mindeneöves ülésen, úgyszintén a többi előliárók, elég sűrűn szónokolt *Dési Géza* is. Az alvezérek, a kerületi elnökök szintén élénken kivették részüket a küzdelemből, sőt *Kovács Hermann* szintén nem tüntetett némasággal. Viszont az ellenzék vezetői között nem volt egyetlen „minisztrábilis” egyéniség, egyetlen egy komoly tekintély „Bechowed-ember” az utolsó két hétig. Az ismert nevű és népszerű *Klár Zoltán* 14 nappal a válasz-tások előtt állott a küzdők élére. Ebben a pillanatban vált komolyra az ellenzéki mozgalom. Ennek eredménye lett aztán, hogy a leadott 4570 szavazathól mintegy 1000 az ellenzéknek jutott, ami laistromos szavazás esetén 66 mandátumot jelent, vagyis ez esetben Kl. Z. 66 ember élén vonul be a hitköz-ségi

parlamentbe. Ezt elhallgatni, ezt negligálni nem lehet és nem szabad. A népakarat ilyenén megnyilatkozásából le kell vonni a tanulságokat.

Glückstahl, Hajdu, Nagy Andor és Vértes okos tapasztalt emberek, ők bizonyára megállapítják, hogy itt nem személyek ellen folyt a küzdelem, hanem a plutokratikus és az autokratikus rendszer ellen, mely a kimúlt képviselőtestület révén egy antediluviális alkotmánnyal ajándékozta meg a hitközséget és perpetuálta a mai rendszert.

Nem akarom élesebben boncolgatni és atomokra bontani a többségi eredmény komponenseit, de még kormánypárti szemüvegen át vizsgálva az adottságot, nem lehet „A hitközség én vagyok” felkiáltással ügyet nem vetni arra a ténykörülményre, hogy óriási tömegek *távollétükkel* tüntettek. Az ellenzék sok joggal azt állíthatja, hogy a tüntetés a mai rendszer ellen irányult. A kormánypárt azzal védekezhetik, hogy a távolmaradást nem az elégtelenség fűtötte, csak közöny ülte meg a kedélyeket. De kérdem, ezen közönyért *ki viseli a felelősséget?*

Visszatérve a sajtó szerepére, ha mi nem állunk tömören és egyöntetűen a kormánypárt mellett, biztosan más lett volna az eredmény. Ezért vállalnunk kell és vállaljuk is a felelősséget, sőt utólag is helyesnek hirdetem a sajtó eljárását. Mert a mai rezsím bukása egyelőre anarchiát jelentett volna, ugrást a sötétbe. *A sajtó emberei sokkal jobban szeretik és becsülik az anyahitközséget és ilyesmihez nem nyújtanak segédkezet.*

ANGOL, FRANCIA URIDIVAT,

FEHÉRNEMŰ ÉS KALAP-

KÜLÖNLEGESSÉGEK

SCHULZER és SCHWIMMER

BUDAPEST VI., ANDRÁSSY-UT 47.

TELEFON: 145-99

Shakespeare-i beszélgetés 1931-ben

Beszélgetők: Bar-Kochba Caesar és Csergő-Antonius. A beszélgetés tárgya: Kenézius-Cassius. Színhely: egy Cadillac autó. B.-K.-Caesar nagy beszédet mondott egy gyűlésen és onnan távozik hű Cs.-Antoniusa kíséretében. Amerre lép, harsog a taps és mély hajlongásokban nyilatkozik meg az alattvalói hűség. Az írástudók és tollforgatók, valamint az ál-fárizeusok rendjének minden egyes tagja hétrét görnyed és igyekszik egy hízelgő bókkal felhívni magára a nagy Caesar figyelmét. De Caesar ügyet se vet rájuk, mert figyelmét K.-Cassius magatartása ragadja meg. K.-Cassius úgy viselkedik vele szemben, mint ama Mardokeus, akiről írva vagy, hogy „nem hajtott térdet és nem borult le” Hámán előtt. A nagy Caesarnak fáj Cassius egyenes gerince s miután kényelmesen belesüppedt a Cadillac autó puha ülésébe, imigyen indult meg a beszélgetés közte és Cs.-Antonius között.

Caesar Bar-Kochba:

Antonius!

Csergő Antonius:

Caesar!

Caesar Bar-Kochba:

Tedd, hogy kövér nép foglaljon
(körül,

És síkfejű, s kik éjjel alszanak.

A Cassius ott sovány, éhes színű:

Sokat tűnődik s ily ember veszélyes.

Csergő Antonius:

Ne féljed, Caesar, nem veszélyes az,

Derék és jóérzelmű római.

Caesar Bar-Kochba:

Miért nem kövérebb? Bár nem
(félelem őt,

S még is, ha nevemhez férne
(félelem:

Nem ösmerek, kit inkább kellene

Kerülnöm, mint e fonnyadt Cassiust.

Szünetlen olvas; nagy figyelmező;

Átlát az emberek tettein.

Játéknak nem barátja, mint te vagy,

Antonius; nem hallgat muzsikát.

Ritkán mosolyog s mintegy magát
(csúfolva

S eszét gyalázva akkor is, hogy azt

Akármi tárgy mosolyra bírhatná.

Ily embereknek nyugta nincs soha,

Amíg nagyobbbat látnak, mint

(magok;

Azért is ők igen veszélyesek.

Inkább beszélem, ami félhető,

Mint, ami rettent: én Caesar

(vagyok.

Jöjj jobb felemre; bal fülem

(nagyot hall;

S mondd el valólag, mit tartasz

(felőle.

A beszélgetés itt megszakadt. Csergő-Antonius szivarja füstjébe burkolva magát, úgy tett, mintha nem hallaná a hozzá intézett kényes kérdést. Diplomatikusan hallgatott és nem mondta el „valólag”, hogy mit tart felőle . . .

A választási aktus feltűnő epilógusa

A szenzáció erejével hatott, amikor a „szavazás” befejezése után 6 óra 10 perckor megszólalt az elnöki emelvényen dr. *Barna Károly* csengője és bejelentette, hogy dr. *Klár Zoltán* az Ellenzék vezére szólásra kért és kapott engedélyt. A nagy teremben lévő többszáz ember az elnöki emelvény elé tódult. Közvetlenül az emelvény előtt félkör alakult, amelynek közepébe lépett *Klár Zoltán* és megkezdte beszédét:

— *Ebben a pillanatban, amikor a szavazás lezárult, amellyel hitem szerint egy új fordulóponthoz ért a Pesti Izr. Hitközség, néhány szóval meg kell emlékeznem dr. Barna Károly elnök úrról, aki megpróbált felülemelkedni az alapszabályok példátlanul reakciós rendelkezésein és megkísérelte a lehetetlent: pártatlanul vezetni a választást. Köszönet jár érte, mely jó szándéka, ha nem sikerült is, annak okát nem benne kell keresni. Ő megtett mindent, a konfliktusok elhárításáért. De hogy ez mélyebben gyökerezik, erre akarok rámutatni, amikor néhány mondatban eltérek a tárgytól.*

Nagy mozgás támadt a hallgatóság soraiban, mindenki érezte, hogy pikáns pillanatok következnek. Az elnöki emelvényen idegesen mozgolódott *Bánó Dezső* és méltatlankodó kézmozdulattal jelezte, hogy mire való ez? Dr. *Barna* elnök megrazta a csengőt és idegesen szólt:

— *Csendet kérek, mert a szónok nem tudja befejezni felszólalását.*

Viharos „halljuk” felkiáltás tört ki erre az elnöki megjegyzésre az ellenzéki sorokból, mely után dr. *Klár* emelt hangon folytatta:

— *Válaszolni akarok azoknak, akik úton-útfélen hirdetik, hogy mi meg akarjuk bontani a hitközség egységét. Mi hozzánk azoknak szava ért el, akik soha meghallgatást nem találtak a mostani Hitközségnél. Az etnyomottaké, akiknek csak kötelességeik vannak, a kisembereké, akiknek érdekében ha egy bátor, kemény férfi valamit kezdeményez, azt kicsinyes indokokból elgáncsolják...*

Mindenki a szónok mellett ülő *Hajdu Marcellra* tekintett, mert érezték, hogy a célzás az ő kisembereket mentő zsidobank eigondolására szólt.

...Mi szeretjük ezt a Hitközséget, — folytatja dörgő hangon *Klár*, — mi küzdünk a numerus clausus szégyenteljes törvénye ellen nyíltan és bátran utolsó lehetetünkig es nem turjúk, hogy a Hitközséget kisajátítsak egyesek...

Nem tudta befejezni mondatát. Ekkor lepett a terembe *Stern Samu*, akit kitörő éljenzéssel fogadtak. A larma erültevel dr. *Barna* megrazta csengőjét és nem hagyva tovább beszélni a szónokot, választ adott, mintha befejezte volna már dr. *Klár*.

— *A legnagyobb köszönetemet tolmácsolom én is Klár Zoltán úrnak, az ellenzék vezérének azért a loyális magatartásért, amelyet egész idő alatt tanúsított. Ezt meg kell állapítanom innét az elnöki székből és örömmel teszem is ezt...*

Mint a méhkas zajlott már az egész terem és csoportok alakultak, hogy megvitassák a feltűnő jelenetet és kijelentéseket.

REMÉNY

A zsidó

gyermekek

lapja!

A nők választójoga a hitközségben

Enten Manó a kiváló kassai főrabbi alábbi cikke kissé vesztette az aktualitását, mert — post festa — hiába tör lándzsát a nők szavazati joga mellett. De közöljük, mert érdekesnek tartjuk szembeállítani alapos és orthodox korifeusok véleményével is alátámasztott érveit Stern Samu konzervatív felfogásával, aki egyik választógyűlésen kijelentette, hogy a nőnek a háztartás el látása és a gyermeknevelés a feladata, nem pedig a politizálás. Konzervatív szempontból ez a felfogás helyes, de kissé idejét múlt s ami még fontosabb, magának a hitközségnek a strukturájában sem érvényesül minden vonalon. Ha „sájtli” hordó és férfiakkal kezét nem fogó orthodox nőket óvna az elnök a politikai jogoktól, azt még megértenők. De a pesti izr. hitközség kebelébe tartozók modernebb szelleműek, semhogy a családi élet és gyermeknevelés kielégítené minden ambíciójukat. Ezek a nők tarsadalmi életet élnek, römiszalonokba járnak, bridgeznek, sőt — pókereznek. Szerintünk éppen a konzervativizmus szempontjából volna üdvösebb, ha a hölgyek a rómi, bridge és poker helyett a hitközségi életben játszanának aktív szerepet és a jótékonyági vagy közoktatásügyi ügyosztályban munkálkodnának.

Amikor tizenkét évvel ezelőtt egyik zsinagógai beszédemben a mihamarább megvalósítandó eszmék közé soroztam a nők választójogát, több hangtómnak az ajaka mosolyra derült. Ma már gyülekezetemben a nők választójoga eszméjének szépszámú tábora van. Hiába. Az utolsó évtizedben gyökeresen megváltozott a világszemleletünk. A háboru vérzivatarra és az ezt követő fordulatra nemcsak térképünket, hanem eménk, szívünk világát is felforgatták.

A nők választójogának nem azért vannak ellenzői, mert vallásunk, zsidóságunk negáná azt, hanem, mert a tapasztalat szerint az emberek túnyomó többsége fazik, fél minden újítástól, minden reformtól, nem szívesen hozza működésbe agyát.

A nők választójogának semmi köze a vallás kérdéséhez. A tárgyilagosság nem hozhatja kapcsolatba ezt a kettőt. A választójog gyakorlása nem vallási funkció. És ha igen, akkor is: hol vagyon megírva, hogy a nő számára ennek a funkcionak az elvégzése tilos.

A biblia, a talmud megengedi a nőnek a legnagyobb szentséggel körülvett vallási funkciók végzését is. Így szabad a nőnek a talmud és a Sulchan Aruch határozott felfogása szerint a rituális metszést, a circumcisiót végrehajtani. Mózes felesége: Cipora egyedül végezte Gersóm nevű fián a circumcisiót.

Ha a bibliai zsidóság a bírák korszakában nem rettent

vissza attól a gondolattól, hogy a legnagyobb és legnehezebb tisztet: a női meztoságot egy izben egy asszonyra, Debórára, ruhazza, aki magas pozícióját fényesen töltötte be, különben a bibliai urak nem vette volna bűvös lantjára; ha a talmudi bölcsek fölvettek a kánonba Eszter könyvét is, amelynek szerzője egy asszonnyal, Eszter királynéval, semmisíteti meg Hámánnak a zsidó nép kiirtására vonatkozó tervét; ha már a bibliai korszakban lehettek asszonyaink próféta- és tanítónők (Mirjam, Chulda); ha a talmud mesterei szükségesnek és kötelességüknek tartották, hogy a bölcseiméjű asszonyok gondolatai megörökíttessenek a talmudban, — így például olvashatjuk az egyik talmudi traktátusban r. Méir kiváló feleségének, Berúriának következő fenséges tanítását, hogy: nem a bűnösök, hanem a bűnök irtandók ki; ha korunkban már magától értetődő dolognak tartjuk, hogy legdrágább és legszentebb kincsünk: gyermekeink lelkének formálását, szülőtteink oktatását, szóval: a legmagasztosabb funkciót, rábizzuk a nőkre (és ki meri tagadásba venni, hogy tanítónőink munkája egyenértékű a tanítókéval?); ha több helyütt, Pesten is, a *hitoktatás* terén nők is működnek, akkor miért ne engednők be a nőket a választójog templomába is, akkor miért ne tárnók föl tanácstermünk ajtajait is asszonyaink előtt, annak a teremnek az ajtóit, amelyben adminisztrációs, kulturális kérdések vallási problémák kizárásával tárgyalatnak.

A Jüdisches Lexikon (s. v. Frauenwahlrecht) szerint Németországban 1928 elejéig 15 tekintélyes hitközség adta meg asszonyainak az aktív és passzív választójogot.

R. Dávid Hoffmann, a berlini orth. rabbiszeminárium volt nagyhírű rektora, egyik responsumában a nők aktív választójogának bevezetését tradicionális szempontból megengedhetőnek tartotta, r. Nobel, a majnamelletti frankfurti hitközség neves rabbija, a nők passzív választójogát is.

Az Ostjudentum több rabbini- és talmudikus tekintélye megigenlette a nők aktív és passzív választójogát, úgy, hogy több nagy lengyel és litván gyülekezetben (Varsó, Bialystok, Kowno, Wilna etc.) minden hevesebb küzdelem nélkül a diadal trónjára ültették a nők aktív és passzív választójogának az eszméjét.

A prágai, a bécsi hitközségben a nők aktív választójoggal, a budai és szegedi gyülekezetben — mint a Szombat utolsó számában olvastuk — passzív választójoggal is bírnak.

Haladó hitközségekben, amelyeket dr. Kiss Arnold — félő, hogy találóan — *halódó* hitközségeknek nevez, „neológ” gyülekezetekben, amelyeknek tagjai a zsidóság ideáljaiért nem nagyon

hevülnek, csak „idegen tüzek“-ért lelkesednek, amelyeknek asszonyai közül sokan az anyaság szent misszióját már nem akarják vállalni, hanem csak a *carpe diem* pogány elvének akarnak hódolni, *vallási kötelesség volna, a vallás eszméje érdekében való-*nak tartanók a nők aktív és passzív választójogának törvényerőre emelését, azaz: a nő érdeklődésének fölkelését a hitközség ügyei, a zsidóság eszméi, problémái, ideáljai, álmái iránt.

Dr. Enten Manó

A képviselőtestület új tagjai

Ifj. dr. Balázs Dezső, dr. Balázs József, Bamberger Andor, Bársony Ernő, Beck Jenő, dr. Beck Salamon, Berényi M. Márk, Bien Ernő, dr. Blum Simon, dr. Bónis Henrik, Böhm Ferenc, dr. Breitner Ödön, Breuer Gusztáv, Dán Leó, Darvas Gyula, Darvas Nándor, dr. Dési Géza, Dukesz D. Arnold, Edelmann Jakab, Elek Arthur, dr. Elek Endre, dr. Endrei Simon, Engel Nándor, dr. Erdélyi Dezső, dr. Fabriczky Andor, dr. Faragó Sámuel, Fay Géza, ifj. Fleischmann Manó, dr. Fodor Oszkár, dr. Földes István, dr. Friedmann Ignác, Fürst György, Gábor Vilmos, Gergely F. Ferenc, Glück Sándor, dr. Glückstahl Andor, Gömöri Elek, Grosz Gyula, Guttmann Mór, Hadinger Ede, Hauer Ferenc, dr. Heller Béla, dr. Herczeg Lipót Lajos, Hersch Sámuel Salamon, dr. Izsák Ede, Kálmán Henrik, Károlyi Ármin, Kaszab Elemér, Katona Vilmos, Kecskeméti Árpád, Kecskeméti Vilmos, dr. Kertész Adolf, dr. Kleiner Arthur, Knöpfler Oszkár, Kohn Ármin, Kohn Sámuel, Kraszner Lajos, Kuliner Gyula, Kun Dezső, Lang Izidor, Latter Mór, Ledermann Mór, Leicht Zsigmond, Liszt Hugó, Mészáros Győző, Mezőfi Vilmos, Munk Gábor, dr. Osztern Lipót, Pajor Vilmos, dr. Perlaki Imre, Porgesz József, Raskó Jenő, Reisz Gyula, Reisz Zoltán, Schneller József, dr. Schönfeld József, Schwarcz Adolf, Schwarcz Ignác, Simonyi Albert, Soltész József, Sonnenfeld Lajos, Spitzer József, dr. Spitzer József, dr. Steiner Izidor, dr. Stricker Mór, Szegő Sándor Szepes Béla, Szöllösi Zsigmond, Szücs Géza, Ungár Albert, Vámos Henrik, dr. Vázsonyi János, B. Virág Géza, dr. Weinberger Lipót, Weisz Ede, ifj. Weisz Gyula, Weisz Mór (Lujza-u.), dr. Wilhelm Károly, ujbpesti Wolfner György, Wittenberg István, Zala Zsigmond,

és akik kimaradtak:

dr. Ambrus József, Áron Dezső, Augenfeld Izidor, Bán Ferenc (póttag lett), Band Géza, Band Zsigmond, dr. Baracs Marcel (disztag lett), Barta Béla, Barta Jakab, Bergl Vilmos, Bleier Ármin, Czitrom Mihály, Császár D. Lipót, Deutsch Sándor, Erényi László Erős Gáspár, Fehér M. Miksa, Fodor Sándor, Földes Ferenc, Fränkl Lipót, Fischer Bernát, dr. Fülöp Jakab Gyula, dr. Gelencsér Miksa, Gottlieb M. Béla, dr. Grosz Gyula, Grünbaum A. Adolf, Grünfeld Soma Samu, Guttmann Emil, dr. Heidlberg Márton, Holitscher Fülöp, Hüvös Jakab, Immerglück Jónás, Jungmann Ármin Kasztriner Mór, dr. Krausz Jenő, érdi Krausz Simon, Ladányi Zoltán, Lányi Emil, Lányi Emil

(IX. Kerület), dr. Löw Sámuel (dísztag lett), Markovics Ignác, Mátrai Márton, Márer Mór, dr. Messinger Hugó (póttag), Neumann Fülöp, Neuwelt József, Őri Zoltán, dr. Pollatsek Elemér, Pollák Jakab, Quitt Lipót, dr. Reiner Ede, Reisz Dávid, Schnur Henrik, dr. Sebeök Dezső, Seidner Lipót, Spiegler Samu, Steiner Mór (Tisza Kálmán-téri), Strausz Ernő, dr. Surányi Lipót, Székely Mihály, Tropp Mór, Varga Jakab, Kleinberger Antal.

Olvasom, ■ ■ ■ nem olvasom ■ ■ ■

Nem olvasom

Bizonyára elmúlt már 25 éve és én cikket írtam egy világi, pol. napilap a „Nagyvárad”-ba „Az új Pharaó” címen. Bevezetésként előadtam a Biblia híres mondását, mely szerint új Pharaó került hatalomra Egyiptomban, aki nem ismerte Józsefet. A leghíresebb kommentátor szerint a Pharaó a régi volt, csak megfeledkezett a multról, József érdemeiről és szándékosan nem akart emlékezni régi-ekről. A pesti hitközség egyik dignitáriusáról is elmondhatom, hogy új Pharaó-ként viselkedik, megfeledkezik a multról, nem akar emlékezni régiekről, sőt büszkén hivatkozik azzal, hogy ő nem vállalkozik a „Mazkir” szerepére és nem akar emlékezni és nem hajlandó emlékeztetni.

Nem olvasom

Színhely: a hitközség díszterme. Idő: a választások után egy félórával, amikor javában folyik a szavazatok összehámlálása. Izgatott hangulat, idegesen

gesztikuláló, az esélyeket mérlegelő embercsoportok. Egyik sarokban Klár Zoltán dr., az ellenzék vezére beszélget Munkácsi Ernő dr.-ral a hitközség főügyészevel.

Munkácsi: Optimista számítás szerint az ellenzék 300 szavazatot kaphatott.

Klár: Sokkal többet.

Munkácsi: Ha nagyon sokat mondok, hát 400-at...

Klár: Minden összegbe fogadok, hogy a kétszeresénél is többet.

Munkácsi: Pénzbe fogadni nem tartom ildomosnak, annyira biztos, hogy megnyerném. De fogadjunk képletesen, mondjuk egy fél kiló zserbóba.

Klár: All right!

...Egy félóra se telik bele, a választási elnök kihirdeti az eredményt, mely szerint az ellenzék — 923 szavazatot kapott. Miután a fogadás képletes volt, a leghelyesebb talán az volna, ha a vesztes Munkácsi dr. a félkiló zserbót a Hitközségi Párt egyik vezérének küldené el megédesíteni ezt a kissé keserű győzelmet...

Olvasom

Zsitvay Tibor igazságügyminiszter 40 képviselőtársával visszavonult a Manrézába lelki gyakorlatot tartani. Már a régi zsidóknál is szokásban volt visszavonultságban a magába-

HUSVÉTI SZILVÓRIUM

Felhívjuk viszontárúsítók figyelmet szatmár megyei főzdenkben JUNGREISZ fehérgyarmati orth. főrabbi ellenőrzése mellett la kék öszi szilvából főzött és bizonylatával (hechschei) ellátott kitünő minőségű

h u s v é t i

SZILVAPÁRLATUNKRA

melyet 25-100 lt. ürtartalmú szabályszerűen lepecsételt hordókban ajánlunk

G S C H W I N D T

féle gyár r.-t.

Budapest. IX., Ipar-u. 15-21

Telefon: J. 350-03

szállás, így az Essénus szekta ezt tömegesen gyakorolta. Ez a szokás sohasem veszett ki a zsidóságban és a kabbalisták ezt sűrűn folytatták. Volt is nekik egy külön kifejezésük: „Hisz-bodedesz”. Volna nekem egy szerény és komoly indítványom, hogy Stern Samu elnök kövesse Zsitvay Tibor példáját és a vezetőséggel vonuljon vissza egy zsidó Manrézába, hol mód és alkalom nyílik a március 8-án lefolyt választások eredményéből levonható tanulságok fölött elmélkedni.

Nem olvasom

Az új képviselőtestületi tagok névsorában böngészve ráakadok egy névre, lakik a Benczur-utcában. Az illető 1919-ben családjával együtt kitért még azt sem mondotta, hogy bejellegzett. Ez alatt azt értem, hogy régi felekezettel szemben és az uralkodó törvények ellenére be sem jelentette kitérését, hanem se szó, se beszéd, ott hagyott bennünket. Ez az illető úr 1927. év márciusában visszatért és ezt a finom eljárását az illető úrnak azzal honorálta a jelölő bizottság, hogy felvették a hivatalos listába és be is választották képviselőtestületi rendes tagnak. Távol áll tőlem ezért az ötös bizottság elnökét Stern Samut vádolni, mert meg vagyok győződve, hogy Stern Samu elnök az illető úr priusáról nem bírt tudomással. De feleljenek ezért a VI. kerület vezérei a híres Krakauer Samu és a nem tudom mi okból vezérszerepet játszó Wilhelm Adolf demokrata korifeus, ez a két úr nem védekezhetik azzal, hogy nem ismerték a szóban forgó Benczur-utcai lakos priusát. Fenti sorokat különös figyelmébe ajánlom Kaszab Elemér úrnak a „Kenegátok” című cikk írójának, aki egy hajításnyira lakik a Benczur-utcától.

Meg van elégedve

azzal a teakeveréssel,
amelyet jelenleg fo-
gyaszt?

Megfelel-e teljesen az
izlésének, helyesen
készíti-e el a teát?

Milyen hozzávalót
használ?

Szeretnénk ezekben a
kérdésekben Önnek
segítségére lenni.

Személyzetünk szak-
szerű felvilágosítást
nyújt, hiszen cégünk

Tea speciálüzlet
Meinl Gyula

Nem olvasom

Beválasztották a képviselőtestületbe Glückstahl Samu fiát, dr. Glückstahl Andort. Ez ellen nem lehet kifogást emelni, mert a fiatal Glückstahlnak szakkörökben is jelentős és megbecsült neve van. Bekerült a parlamentbe Bamberger Andor és dr. Elek Endre a választók széles rétegei előtt két teljesen ismeretlen uriember, ennek magyarázatát nagyon nehéz, de úgyis mondhatjuk, nagyon könnyű megtalálni. Ezekkel szemben kimaradt dr. Hajdu János, a magyar vívó-társadalom egyik büszkesége és dr. Bernfeld Imre, a fiatal ügyvéd generáció jelese.

Nem olvasom

Egy kimaradt barátunk emlékkönyvébe: Móra Ferenc szerint a legokosabb magyar ember Kerkápoly Károly volt.

E ö t v ö s Károly szerint csak két kortársa volt hozzá fogható: Kovács József az orvosprofesszor és Szilágyi Dezső. Móra Ferenc azt írja Kerkápolyról, hogy pápai tanár korában kibuktatták a városi képviselőtestületből.

— Nem miközénk való az olyan borzasztó okos ember, akit sohase tudunk megcáfolni — adott kifejezést a pápai nemzet közvéleményének egy öreg gombkötő-mester.

Nem olvasom

Szó van arról, hogy a pesti izr. hitközség tagjainak rituális hússal való ellátását a budapesti orthodox hitközségnek akarja átadni. Vajjon orthodox szempontból nem-e a legnagyobb unifikáció ez, amitől pedig az orthodoxia mindig fázott? — ennek fejtegetése nem tartozik reánk. Vajjon ezáltal a neolog hitközség erkölcsi tekintélyén nem esik-e csorba? — ezt sem vizsgáljuk. Egy azonban biztos: egy közösségben, ahol kassusz intézmények nincsenek, ott nincsenek rabbik sem, csupán hitszónokok. A pesti rabbiság tehát megszűnik. A Rabbiszeminárium pedig új nevet fog felvenni: Ferenc József pesti hitszónok — és vidéki rabbi-képző intézet.

Nem olvasom

A Magyar Zsidó Szemle című régi tudományos folyóirat új köntösben jelenik meg, azaz fiatalabb szerkesztők vették fel a tudósok köntösét. A Talmud szerint a tudósok köntösén egy szemernyi makulának sem szabad lenni. De ez a folt úgy látjuk már a bemutatkozásnál látható „a talmidé chachamim talizán”. A Szeminárium és a Tanítóképző közös menzájának megnyitásáról szóló közleményben a megnyitó beszédet tartó dr. Szemere Samu igazgatóról egy szóval sem történik említés.

Pedig már csak azért is megérdemelné, mert az IMIT-nek titkára. De éppen ezért maradt ki a neve, mert ilyen minőségében nem tartotta szükségesnek a fiatal szerkesztő úr az új pesti rabbi közreműködését, erre a fiatal szerkesztő-rabbi gondolt egyet és avval, az ismert feekezeti orgánium által bevezetett, a művelt külföldön ismeretlen elhall-

gattatási módszerrel kihagyja a nevét annak, aki hiúságát egy picikét érintette. Az, hogy tudományos orgánium a fórumon tülekedő fennérintett hetilap-tól tanult etikát, az bizony egy folt a tudományos lap köntösén. (A „Tikun Szofrim” azaz: amikor az írástudók változtattak a szövegen, eddig mindég csak az etikát szolgálta.)

HIREK

Liber Endre

Budapest alpolgármestere Liber Endre! Soha nem repült végig az új városháza épületében megnyugtatóbb hír ennél. Egy igaz ember a megfelelő helyen. A szociálpolitikai ügyosztálynak állott az élén, mint tanácsnok, Azelőtt a menekültek kormánybiztosa. Mindig ott, ahol a legtöbb a jaj, a könny, a sóhaj. Ahol arat a nyomor! A kisemberek védője, az árvák atyja, az elhagyottak gyámja, a pusztulásra ítélték mentora! A szükség nem nézi a felekezetet, az orvos csak a beteggel foglalkozik. És Liber Endre a szükségben sinylődők orvosa. Professora!

Minden jótékony intézmény legfőbb patronusa. És Liber úgy kezelte a zsidó intézményeket, mint a szélső keresztény alakulatok jótékonyági csoportját! Az egykori árvaházi növendék szívügye lett az elárvultak istápolása. Zsidó és nem zsidóké! Az egész Budapesté! Hódolattal állunk meg egy pillanatra az alpolgármesteri szék előtt. Letesszük a tollat és némán hajlunk meg Liber Endre előtt.

Dr. Klár Zoltán

Szabolcsi Lajos s a j t ó p ö r e Bettelheim Samu ellen. Szabolcsi Lajos rágalmazás címén sajtópert indított Bettelheim Samu ellen a Szombat egyik régebbi számában megjelent cikke miatt. A sajtóperben Bettelheim Samut Halász Lajos dr. miniszteri tanácsos védi, aki az utóbbi időben több szenzációs sajtóper-

ben töltötte be a védő szerepét. Halász dr. nagy ambícióval készül erre a tárgyalásra s hetek óta a Nemzeti Muzzeumban végez kutatásokat, hogy a védelemre alaposan felkészüljön. A tárgyalás iránt, mely március 18-án a Törekly-tanács előtt fog lefolyni, a közönség körében nagy érdeklődés nyilvánul meg.

Ujságírók a képviselőtestületben. Az új képviselőtestület nivó tekintetében feltétlenül alatta marad a réginek. Kimaradtak belőle sokan olyanok, akik képességeiknél és érdemeiknél fogva csak díszére váltak volna a képviselőtestületnek. Viszont helyet kaptak benne olyanok, akiknek megválasztását szerencsés vagyoni helyzetükön kívül semmi sem indokolja. Van azért ennek a választásnak örvendetes momentuma is: a képviselőtestületbe bekerült ugyanis két ujságíró is, akik nagy zsidó tudásukkal és aktivitásukkal elevenséget és friss szellemet visznek ebbe a testületbe.

Az egyik megválasztott ujságíró *Kecskeméti Vilmos*, a Budapest volt felelős szerkesztője, aki jelenleg a *Zsidó Évkönyvet* szerkeszti. *Kecskeméti* minden zsidó ügy alapos ösmerője, nagy tudású szerkesztő, jó kollega, megbízható ember, akinek munkássága értéket és nyereséget jelent a képviselőtestület számára.

A másik ujságírótagja a képviselőtestületnek *Schönfeld József* dr. ügyvéd, a *Zsidó Szemle* szerkesztője. *Schönfeld* a Rabbiképző Intézetben érettségizett, résztvett a Makkabea megalapításában s a cionista mozgalomban évtizedek óta vezető szerepet játszik. 25 éve szerkeszti kisebb megszakításokkal a *Zsidó Szemlét*, amelyet a múlt évben vett át saját kezelésébe.

A belgrádi rádióállomás márc. 19-én, csütörtökön este 9 órakor

egy óra hosszat zsinagógai zenét ad elő. *Grussmann Arnold* főkántor a belgrádi templomi énekkarral, orgona kísérettel *Sulzer*, *Levandowsky*, *Dunajewsky* és *Basser* kompozícióit adja elő.

A **S z o m b a t** legutóbbi számában közölt hírre vonatkozólag arról értesülünk, hogy *Linetzky Bernát* főkántor Nagyváradon nem énekelt koncerten és, hogy *Ábrahámson Manó* főkántor a figyelmeztető levelet nem azért kapta, mert énekelt, hanem azért, mert nem kért engedélyt, hogy nyilvános koncerten szerepeljen.

Március 5-én rendezte a VIII-IX ker. izr. nőegylet nagyszerű *Béth Jákob* előadását a Páva-u. 39. alatti dísztermében. A termet zsúfolásig megtöltötte az igen előkelő és szokatlanul nagyszámú közönség. Az előadást a Páva-utcai templ. körzet énekkara nyitotta meg *Gottschall* karnagy *Achavasz Aulom* compositiójának előadásával. Majd dr. *Zahler Emilné* az egyesület közszeretben álló társelnöknője mondott igen szellemes és tartalmas megnyitó beszédet, amelyben nagyon kedvesen üdvözölte a nagyszámú megjelenteket és ismertette

NEIGER J.

rituális konyhája világmárka

ALAPITVA 1887

A súlyos gazdasági helyzetre való tekintettel árainkat rendkívül módon leszállítottuk Palesztinai kóser borok állandóan raktáron.

BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRUT 4.

a VIII.-IX. ker. Izr. Nőegylet külön Béth Jákob mozgalmát. Dr. Lázár Piroska a külföld hasonló mozgalmairól beszélt igaz pedagógiai érzéssel fejtegetve ennek fontosságát. Maid dr. Baracs Marcelné, a tőle megszokott szuggesztív erővel buzdította a megjelenteket, de különösen az ifiúságot, a vallás minél intenzívebb gyakorlására. A Páva-utcai templom kórusának, igen tehetséges tagja, a kis Mágner Richárd adott elő ezután héber és magyar dalokat, igen nagy tetszést aratva. A nagyszereűn sikerült és igen nivós előadást Vas Lajos körzeti elnök meleg szavai zárták be.

Siketnéma gyermekek felvétele. Az Izr. Siketnémák Országos Intézetébe kiképzés céljából felvételért folyamodhatnak mindkét nembeli, egészséges, jól fejlett, öt évnél idősebb siketnémák, vagy később megsiketült gyermekek, kik ott teljes ellátásban és oktatásban részesülnek. A kérvényhez csatolandó a gyermek születési, himlőoltási és orvosi bizonyítványa, ingyenes felvételért folyamodók szegénységi bizonyítványt is mellékelnek. *Bővebb felvilágosítást nyújt az intézet igazgatósága, Budapest, VII., Mexikói-út 60. A pályázati határidő május hó 15-én jár le.*

A Gschwindt-féle Szesz-, Élesztő-, Likőr- és Rumgyár Rt. folvó évi március 12-én megtartott rendes évi közgyűlése az 1930. évre részvényenként 12 pengő osztalék kifizetését határozta el. A szelvények folvó hó 14-től kezdve kerülnek beváltásra a részvénytársaság központi irodáiban (IX., Ipar-u. 17.) és a Pesti Magyar Kereskedelmi Banknál.

Gottschall Jakab a Páva-utcai templom karmestere most adta ki legújabb szerzeményét a „*Recé*”-t. *Gottschall* neve nem ismeretlen a zsidó egvházi énekek irodalmában. Gyermekekora óta foglalkozik zenével és az egész világ zsidósága ismeri és énekli az ő compositióit. Legtöbb szerzeményét világhírű kántorok grammofonra is beénekelték és nincsen olyan zsidó kulturstély, ahol ne szerepelne a műsoron. Legutóbb a „*Mult és Jövő*” kulturstélyén énekelték legújabb szerzeményét a „*Recé*”-t. Ez a tehetséges zsidó zeneszerző megérdemli, hogy szerzeményeit felkaroliák. Címe: *VII., Klauzál-tér 7. III. 5.*

350 leánygimnáziumi növendék közreműködésvel tartja ezidei nagyszabású kulturmatinéiát a Pesti Izraelita Hitközség Leánygimnáziuma

A budapesti aut. orth. izr. Hitközség felügyelete alatt termelt

húsvéti orth. kóser palacktej és termékek

kaphatók és megrendelhetők összes fióküzleteinkben és az orth. izr. fűszerkereskedőknél

Budapesti Központi Általános Tejcsarnok Részvénytársaság

Jóbarátainak Egyesülete a Városi Színházban e hó 29-én d. e. fél 11 órakor. A nagyszabású matinét Sziráki Márton, az országszerte neves ének- és zene-tanár rendezte és tanította be. A hatalmas műsor kiemelkedő része egy virágjáték, mely 250 szereplővel kerül színre. A matiné iránt szokatlanul nagy érdeklődés mutatkozik, mert már a jegyek háromnegyed része elővételben kelt el. A még rendelkezésre álló kevés számú jegy az Izr. Leánygimnázium igazgatói irodájában (Munkácsy-utca 5—7.) váltható.

A VIII.-IX. ker. Izr. Nőegylet március hó 22.-én délután 6 órai kezdettel a F a k e r e s k e d e l m i Csarnok összes helviségeiben (Mária Valéria-u. 12.) d.r. Hevesi Simon vezető főrabbi, Stern Samu a Pesti Izr. Hitközség elnöke és bóró Kohner Vilmos, a Közp. Diáksegítő Bizottság elnökének legmagasabb védnöksége mellett, a külföldön tanuló egyetemi hallgatók és jóléti intézményei iavára táncsal egybekötött kultur-délutánt rendez, amelynek műsorában a főváros legkiválóbb művészei szerepelnek. Belépőjegy ára 2.50 P. Tekintettel a nemes célra, ezúton kéri az elnökség tagjait és jóakaróit, hogy minél nagyobb számban jelenjenek meg.

A közoktatásügyi miniszter elismerése az Izr. Siketnémák Orsz. Intézete vezetőségének. A magy. kir. vallás és közoktatásügyi miniszter úr 732/1—1/1931. szám alatt kelt rendeletében elismerő köszönetben részesítette az Izr. Siketnémák Orsz. Intézetének egész vezetőségét az intézet fejlesztése és újabb berendezése érdekében kifejtett eredményes tevékenységért, valamint a siketnémák nevelésének és oktatásának előmozdítása érdekében nyújtott jóindulatú és áldozatos támogatásért. A kitüntetettek sorában van *Deutsch Ernő dr.* intézeti elnök, a közismert szociológus, orvos és szakíró volt az, ki buzgó propagandisztikus munkásságával kiváló emberbarátok figyelmét rá tudta irányítani az akkor szomorú helyzetben

sínylódott kulturszociális intézményre. Ma egészen újonnan berendezett intézmény áll a növendékek rendelkezésére. De az intézmény a belső rendjének megóvása mellett a pedagógiai munka terén is haladást tett az utóbbi esztendőben, amennyiben feladatainak körét megtágította egy előkészítő-osztálynak, meg a VII. és VIII. osztálynak megnyitásával, úgy hogy ma büszkén megállapítható, hogy az intézet a gondjaira bízott növendékek szakszerű kiképzése terén a hazai hasonló célú intézetek összes tagozatai felett rendelkezik. És hogy ez elérhető volt, elsősorban a miniszteri elismerő köszönetben részesült jótévedőknek tudható be.

Konto X. A Fővárosi Operettszínház nagy sikerrel mutatta be a két Rudolf — Österreicher és Bernauer — vígjátékát a Konto X-et. Az új vígjáték nem tér el a sablontól, de meséje, humora és helyzetkomikuma azért nem téveszti el a hatását. Kabos Gyula játszik benne egy esetlen chaplini figurát — chaplini eszközökkel. Kertész Gábor ügyesen alakít egy szimpatikusan és ízlést nem sértően bállított zsidó figurát. A fordító *Kálmán Jenő* humora sokat javított a szövegen. Loránt Vilmos rendezése ügyes és rutinos.

Magyar Általános Takarékpénztár igazgatósága megállapította az 1930. évi mérlegét. A bruttó nyereség 5,670.623 P, tiszta nyereség 2,656.347.79 P, miután már előzőleg a mérlegen belül a nyugdíjalapot 150.000 P-vel dotálták. 1930-ra 6 P = 12% osztalékot fizetnek e hó 21-től. Az intézet alaptőkéje és nyílt tartalékalapja 33,450.000 P-re emelkedett. Az adók 358.000 P-vel emelkedtek, ami maga közel 1 P-t tesz ki részvényenként. Ezzel szemben leírások

címén csak 89.072 P-t kellett a mérlegbe fölvenni. Különösen kedvező volt a vidéki fiókok kihelyezésének bonitása és likviditása. Idegen tőkék 102,211.271 P-re (1929. 98,355.343) emelkedtek. A betétek állománya 88,783.816 P (87,325.560). Az összbetétekből betétkönyvecskékre elhelyezett betétekre esik 55,177.451 P (1929-ben 53,044.149)=62%. Ezen emelkedés igazolja, hogy a takarékpénztár iránt a bizalom továbbra is erősödött. Ha az összes idegen tőkét szembe-helyezzük a készpénzzel és azonnal készpénzzé alakítható tételekkel, valamint a váltótárca összegével, összesen 81,102.857 P-vel, akkor 80%-os mobilitás mutatkozik, míg ha az egyéb mobilizálható aktívákat is figyelembe vesszük, akkor a mobilitás lehetősége több mint 100%-os. A takarékpénztárnak az elmúlt évben sikerült 8,400.000 P névértéknek megfelelő záloglevelet eladni, amelyből 250.000 angol font névértékű 7½%-os záloglevelet a londoni Lazard Brothers & Co. Ltd. cég vett át és azokat a londoni tőzsdén hivatalosan jegyeztette. A takarékpénztárnak Budapesten 10, vidéken 22, összesen 32 fiókja működik.

Szerkesztésért és kiadásért
Dr. Kenéz-Kurländer Ede felel

*Royal Apolló, VII. ker. Erzsébet körut
45—47. Tel.: 429—46 419—02.*

Ufa Uránia, VIII., Rákóczi ut 21.

Tel.: J. 372—04.

Décsi mozi VI., Teréz körut 28.

Tel.: A. 259—52.

Palace mozi, VII., Erzsébet körut 8.

Tel.: J. 365—23.

Ufa, VI., Teréz körut 60.

Tel.: Aut. 197—68.

Forum, IV., Kossuth Lajos ucca 18.

Tel.: Aut. 895—43.

Engel Julia utóda

ANDORF JÓZSEFNÉ

keztyűk gyári lerakata

BUDAPEST,

VII., ERZSÉBET-KÖRUT 5. SZ.

Saját gyártmányú keztyűk, öz- és szarvasbőr-különlegességek, fűzők, gyógyhaskötők mérték után, mell-tartók, harisnyák. Vidéki rendeléseket postán szállít.

TISZTÍTÁST ÉS JAVÍTÁST
ELVÁLLAL.

של פסח

HUSVÉTI ÁRUT

ez évben ismét készíti az ismert kitűnő
minőségben, szigorúan rituális előírás szerint

Schreiber Simon,

az egri főtiszt. főrabbi ur felügyelete alatt a

FRANCK HENRIK FIAI R. T.

Iroda: Budapest, I, Budafoki-út 64. szám.

Levél cím: Budapest 113. Postafiók 5. • Telefon: J. 386-13 és J. 386-93.

Váradi Béla „Forum” nyomdája. Budapest, V., Zoltán u. 1. Tel.: Aut. 235—38.